

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто підходи до визначення сутності інвестиційної та інноваційної привабливості, наведено визначення досліджуваного поняття, яке базується на узагальненні вже існуючих в літературі; під терміном інноваційна привабливість автором пропонується розуміти сукупність технічних, фінансових, організаційних, інтеграційних, кадрових характеристик підприємства, оцінюваних потенційним інноватором (в особі зовнішнього інвестора або власника) для ухвалення інвестиційного рішення про вкладення коштів у фінансування конкретних інновацій. На основі узагальнення показників інвестиційної та інноваційної привабливості, що приводяться в літературі, розроблений авторський методичний підхід до визначення рівня інвестиційної та інноваційної привабливості, який дозволить виявляти ступінь готовності сільськогосподарського підприємства агропромислового комплексу до впровадження інновацій в різні сфери його діяльності. Особливістю запропонованого методичного підходу є врахування показників загальноекономічного та фінансового характеру, які дозволяють оцінити здатність підприємства розвиватися в перспективі в результаті впровадження інновацій. Розглянуто якісні характеристики інноваційної привабливості підприємств, які пропонується оцінювати з використанням експертного методу, що дають можливість враховувати думку авторитетних фахівців у сфері інвестиційного та інноваційного менеджменту. Запропоновано комплексну систему формування інноваційної привабливості підприємства, яка дозволяє поетапно реалізовувати стратегію формування інноваційної привабливості і досягати високого ступеня віддачі від інвестицій в інновації.

Ключові слова: інновації, інноваційна привабливість, інвестиції, проект, сільськогосподарське підприємство, показник, управління інноваційною привабливістю, методичний підхід, стратегія.

Постановка проблеми. Для української економіки розвиток сільськогосподарських підприємств (АПК) є індикатором зростання всієї системи виробництва. Це пов'язано з тим, що підприємства сільськогосподарської галузі вкрай швидко реагують на фактори зовнішнього середовища, наприклад, на зміну цін на паливно-мастильні матеріали, курси валют, на коливання погодних умов, рівень життя в країні, зовнішньоекономічну ситуацію тощо. Крім того, не можна не відзначити наявність внутрішніх факторів, що негативно впливають на діяльність сільськогосподарських підприємств (АПК), таких як зношеність та застарілість машин і устаткування, використовуваного на досліджуваних підприємствах.

Наведені аргументи обумовлюють необхідність активізації інвестиційної та інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, з тим щоб залучити інвестиційні ресурси в оновлення технологій, обладнання, техніки. Як правило, при дослідженні здатності підприємства впроваджувати в свою структуру інновації оцінюється ряд параметрів, які і складають

його інвестиційну та інноваційну привабливість. Проблема дослідження сутності та оцінювання інноваційної привабливості стала розглядатися в літературі порівняно недавно і часто тісно перегукується з поняттям і оцінкою інвестиційної привабливості. Розмежування цих понять є однією з базових завдань в рамках інноваційного управління сільськогосподарськими підприємствами (АПК). Інноваційна привабливість розглядається в більшості літературних джерел в рамках інноваційної політики підприємства. Спираючись на ці дані, на нашу думку, можна стверджувати, що активна інноваційна політика сільськогосподарських підприємств АПК може стати тим локомотивом, який дозволить спрямувати наявні резерви і існуючі технологічні потужності на розвиток всього сільськогосподарського комплексу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом все більше вчених приділяють увагу визначенню понять інвестиція, інновація, інвестиційна та інноваційна політика, інноваційна та інвестиційна привабливість. Найбільшої уваги, на нашу думку, заслуговують роботи як

зарубіжних вчених Колеман Д., Фуллер Б., Херстейн Р., Джоргенсон Д., Крелле В., Лернер Д., Мегінсон В., Ромер П., Шмідт Р., Солоу Р., так і вітчизняних І. Т. Балабанов, І. О. Бланк, В. П. Горьовий, С. О. Гуткевич, А. А. Задоя, О. В. Захарчук, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, В. Г. Чабан, І. В. Ліпсіц, І. І. Лукінов, П. І. Юхименко, Г. М. Підлісецький, М. М. Кропивко, П. Т. Саблук та інші.

Метою статті є розробка теоретичних, методологічних положень і практичних рекомендацій та підходів до оцінки інвестиційної та інноваційної привабливості сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядати сутність та особливості інноваційної привабливості неможливо без розуміння самої категорії інновації. Узагальнивши погляди наведених дослідників, пропонуємо розуміти в даній роботі під інноваціями систему заходів, пов'язаних з впровадженням результатів науково-технічного прогресу, які полягають в оновленні, удосконаленні або переорієнтації основних фондів, технологій або організації виробничого процесу для поліпшення якості продукції та підвищення економічної ефективності діяльності підприємства [9, с. 123]. Враховуючи особливості функціонування сільськогосподарських підприємств АПК, які істотно залежать від якості сільськогосподарської техніки і технологій обробки і виробництва аграрної продукції, особливий інтерес представляють технологічні інновації, а саме – оновлення основних засобів та розробка прогресивних технологій виробництва [2, с. 63-66].

У реалізації цієї форми інновацій зацікавлені не тільки власники підприємства та інвестори, але і сама держава, оскільки залучення новітніх технологій позитивно впливає на екологічний стан територій, прилеглих до сільськогосподарського підприємства АПК, на умови праці сільськогосподарських робітників, інвестиційну та інноваційну привабливість держави на міжнародному ринку капіталів, на автоматизацію виробництва, використання науково-технічного потенціалу, закладеного в радянські часи. Від того, чи здатне

підприємство впровадити інновації та отримати від них віддачу, і залежить ступінь його інноваційної привабливості [4, с.107-110].

Тому перш за все, на нашу думку, слід визначитися з тим, що розуміється під терміном інноваційна привабливість: це сукупність технічних, фінансових, організаційних, інтеграційних, кадрових характеристик підприємства, оцінюваних потенційним інноватором (в особі зовнішнього інвестора або власника) для ухвалення інвестиційного рішення про вкладання коштів у фінансування конкретних інновацій (визначення розроблено автором). Доцільно зауважити, що цінність представляє лише інтегральний аналіз цих характеристик, така ситуація пояснюється обмеженістю ресурсів інвестора, адже при інвестуванні в інноваційні технології часто немає ресурсів для формування нової інфраструктури з метою налагодження недостатньо розвинених складових [6, с. 146-151]. Інакше кажучи, поєднання не надто успішних факторів є більш ефективним, ніж поєднання в значній мірі розвинених і незадовільних, оскільки паралельний розвиток кожного елемента є менш витратним для інвестора, ніж вирівнювання загального рівня розвитку підприємства [8, с. 160-164]. Серед критеріїв, за якими потенційні інвестори (в особі зовнішніх зацікавлених осіб або власне підприємства) можуть вибирати об'єкт для вкладення коштів в інновації, виділяються фінансовий стан і нематеріальні активи, що належать підприємству (наявність власної унікальної технології виробництва, відомої торгової марки, налагоджених зв'язків з контрагентами, висока якість землі, унікальні насіння або сорти сільгоспкультур та ін.) [7, с. 38-43].

Однак головним фактором, який впливає на прийняття інвестиційного рішення, є якість основних засобів, рівень їх відповідності сучасним потребам та реаліям ринку, а також рівень ризику. Оскільки для оцінки перспектив інвестування коштів в інновації необхідно аналізувати різні сфери діяльності сільськогосподарського підприємства, були розглянуті роботи таких авторитетних

вчених як М.Ю. Коденська, П.Т. Саблук, С.О. Гуткевич, в яких розглянуто методичні підходи до оцінки інноваційної привабливості підприємств та запропоновано узагальнений перелік показників.

На нашу думку потенційний інвестор при прийнятті рішення про вкладення коштів в інновації повинен аналізувати велику кількість показників, що істотно ускладнює процес ухвалення рішення і не дає можливості отримати комплексну оцінку інноваційної привабливості.

Особливу увагу слід приділяти фінансовій стійкості, майнового стану та ризиковості сільськогосподарського підприємства АПК [1, с.30-34]. Позитивні зрушення в цих сферах в результаті впровадження інновацій з високою часткою ймовірності приведуть до збільшення рентабельності сільськогосподарського підприємства АПК [5, с.26-30]. Крім кількісних характеристик при оцінці інноваційної привабливості потенційний інвестор приділяє увагу і якісним характеристикам. Оцінку їм, як правило, за допомогою бально-факторного методу дають експерти – за результатами ознайомлення з виробничими потужностями, характеристиками земельних ділянок і сільськогосподарських тварин, кваліфікацією персоналу.

Висновки та перспективи подальші досліджень. Приймаючи рішення про вкладення капіталу в той чи інший інноваційний об'єкт у сфері АПК, інвестор розглядає інноваційну привабливість комплексно. Йому необхідно враховувати забезпечення високої привабливості на всіх етапах реалізації проекту – від вибору конкретного об'єкта до технічних характеристик інноваційного проекту. Звідси очевидно, що інноваційна привабливість має комплексний характер і формується з урахуванням принципу синергії. Якщо підприємство АПК має більшість характеристик, оцінених експертами вище середнього, то ступінь інноваційної привабливості вище, ніж якщо за деякими характеристиками оцінки близькі до максимуму, а за іншими прямують до мінімуму.

Такий нерівномірний розподіл може свідчити про стрибкоподібний розвиток

підприємства, неоптимальну організаційну структуру, що знижує інноваційну привабливість підприємства. Наведена система дозволить підприємству поетапно реалізувати стратегію формування інноваційної привабливості і досягати високого ступеня віддачі від інвестицій в інновації. Інноваційна привабливість є показником, який дозволяє потенційному інвестору (яким може виступати і власник підприємства) оцінити ступінь готовності підприємства до впровадження інновацій і здатність поліпшити ситуацію на підприємстві до такої міри, щоб відшкодувати витрати, пов'язані з реалізацією інновацій.

Література

1. *Аксентюк М. М.* Концептуалізація контролінгу як елементу інноваційних процесів у менеджменті агропромислових формувань / М. М. Аксентюк // Проблеми науки : Міжгалузевий науково-технічний журнал. – К. : Київ ЦНТЕІ Міністерства освіти і науки України, ЦДПН ім. Г.М. Доброва НАН України. – 2009. – № 12. – С. 30-34.
2. *Громов О. А.* Фінансове забезпечення інноваційної діяльності аграрних підприємств / О.А. Громов // Фінансова система України: стан, проблеми, перспективи: всеукр. наук.-практ. конф. /., 2-3 черв.2010 р.: тези доп. –Херсон, – 2010. – С. 63-66.
3. *Жуйков Г. Є.* Пріоритетні напрями інноваційно-інвестиційного розвитку сільського господарства Херсонщини / Г. Є. Жуйков, Л. М. Миронова, О. М. Димов // Ін-т землеробства південного регіону УААН. Зрошуване землеробство. – Херсон : Айлант. – 2009. – Вип. 51. – С. 98-104.
4. *Зборовська Ю. Л.* Інноваційні чинники формування експортного потенціалу переробної промисловості / Ю.Л. Зборовська // Економіка АПК : Міжнародний науково-виробничий журнал. – К. : ТОВ «Редакція міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК». – 2009. – № 1(171). – С. 107-110.
5. Інноваційні процеси в аграрному секторі економіки / П. А. Лайко [и др.] // Економіка АПК : Міжнародний науково-

виробничий журнал. – К. : ТОВ «Редакція міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК». – 2009. – № 9(179). – С. 26-30.

6. *Крейдич І. М.* Дослідження показників та критеріїв оптимальності забезпечення інноваційного розвитку підприємства / І. М. Крейдич, С. А. Ткаченко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2009. – В. 16. – Ч.2. – С.147-151.

7. *Малюга Л. М.* Організаційно-економічний механізм стимулювання інноваційної діяльності в АПК / Л. М. Малюга // Економіка АПК : Міжнародний науково-виробничий журнал. – К. : ТОВ «Редакція міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК». – 2009. – № 11(181). – С. 38-43.

8. *Пелих І. В.* Особливості венчурного інвестування в АПК / І. В. Пелих // Таврійський науковий вісник. – Херсон : Айлант. – 2009. – Вип.65. – С. 160-164.

9. *Скібіцький О. М.* Інноваційний та інвестиційний менеджмент : навч. посіб. / Скібіцький О. М. – К. : Центр навч. літер., 2009. – 408 с.

References

1. *Aksentyuk, M. M.* (2009). Conceptualizing a controlling element of innovation processes in agricultural management units. *Problems of Science: Interdisciplinary scientific journal*, 12, 30-34.

2. *Gromov, O. A.* (2010). Financial support innovation of agricultural enterprises. The financial system of Ukraine: Current State, Problems, Prospects, All-Ukrainian. *nauk. and practical. Conf.*, June 2-3. 2010, 63-66.

3. *Zhujkov, G. Ye.* (2009). Priority areas of innovation and investment development of agriculture Kherson. *Irrigated agriculture*, 51, 98-104.

4. *Zborovs`ka, Yu. L.* (2009). Innovative export potential factors shaping process industry. *Economics of AIC International Scientific Production Journal*, 1(171), 107-110.

5. *Lajko, P. A.* (2009). Innovative processes in the agricultural sector. *Economics of AIC International Scientific Production Journal*, 9(179), 26-30.

6. *Krejdy`ch, I. M.* (2009). Research indicators and criteria to ensure optimal development of innovative enterprises. *Proceedings Kirovograd National Technical University. Economic science*, 16, 147-151.

7. *Malyuga, L. M.* (2009). Organizational-economic mechanism to stimulate innovation in agriculture. *Ltd. «Edition of the International scientific and practical journal «Economics of AIC»*, 11, 38-43.

8. *Pely`x, I. V.* (2009). Features of venture investment in agriculture. *Tavria Scientific Bulletin*, 65, 160-164.

9. *Skibicz`kyj, O. M.* (2009). Innovation and investment management: teach. guidances. *Kiev: Center teach. letters.*, 408.

Однорог М. А.

Методические подходы к оценке инвестиционной и инновационной привлекательности сельскохозяйственных предприятий

В статье рассмотрены подходы к определению сущности инвестиционной и инновационной привлекательности, приведены определения исследуемого понятия, которое базируется на обобщении уже существующих в литературе; под термином инновационная привлекательность автором предлагается понимать совокупность технических, финансовых, организационных, интеграционных, кадровых характеристик предприятия, оцениваемых потенциальным инноватором (в лице внешнего инвестора или собственника) для принятия инвестиционного решения о вложении средств на финансирование конкретных инноваций. На основе обобщения показателей инвестиционной и инновационной привлекательности, приводимых в литературе, разработанный авторский методический подход к определению уровня инвестиционной и инновационной привлекательности, который позволит выявлять степень

готовности сельскохозяйственного предприятия агропромышленного комплекса к внедрению инноваций в различных сферах его деятельности. Особенностью предложенного методического подхода является учет показателей общеэкономического и финансового характера, которые позволяют оценить способность предприятия развиваться в перспективе в результате внедрения инноваций. Рассмотрены качественные характеристики инновационной привлекательности предприятий, предлагается оценивать с использованием экспертного метода мнения авторитетных специалистов в области инвестиционного и инновационного менеджмента. Предложена комплексная система формирования инновационной привлекательности предприятия, которая позволяет поэтапно реализовывать стратегию формирования инновационной привлекательности и достигать высокой степени отдачи от инвестиций в инновации.

Ключевые слова: инновации, инновационная привлекательность, инвестиции, проект, сельскохозяйственное предприятие, показатель, управления инновационной привлекательностью, методический подход, стратегия.

Odnorog M.

Methodological approaches to assessing the investment attractiveness and innovative of agricultural enterprises

The article considers approaches to defining the essence of investment and innovation attractiveness, are investigated concept definition, which is based on a synthesis of existing literature; the term innovation attractiveness author proposed to understand a set of technical, financial, organizational, integration, human performance company, estimated potential innovator (represented by the foreign investor or owner) for the investment decision to invest in the financing of specific innovations. Based on the generalization performance of investment and innovation appeal, cited in the literature, the author developed a methodical approach to determine the level of investment and innovative appeal, which will identify readiness agricultural agricultural enterprises to innovate in different areas of its operations. The feature of the proposed methodological approach is the consideration of overall performance and financial, are to assess the ability of companies to develop in the future as a result of innovation. We consider the qualitative characteristics of innovation attractiveness of firms invited to evaluate using expert method, making it possible to take into account the opinion of authoritative experts in the field of investment and innovation management. A comprehensive system of formation of innovation attractiveness that allows gradually implement innovative strategy formation attractiveness and achieve a high level of return on investment in innovation.

Keywords: innovation, innovative appeal, investment, project, agricultural enterprise indicator of innovation attractiveness, methodical approach, strategy.

Рецензент: Юхименко П. І. – доктор економічних наук, професор, ректор Білоцерківського інституту економіки та управління ВНЗ “Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Біла Церква, Україна.

Reviewer: Yukhimenko P. – Professor, Ph.D. of Economics, professor rector Bilotserkivskiyi Institute of Economics and Management university "Open International University of Human Development" Ukraine, Bila Tserkva, Ukraine.

e-mail: bc-uu@mail.ru

Стаття подана
28.02.2016 р.